

Warszawa, 29.01.2021

Prof. dr hab. Jolanta Młynarczyk
Wydział Archeologii
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Miszka

„Agora Nea Pafos na Cyprze”

Tekst rozprawy, która jest owocem badań prowadzonych od 2011 r. w ramach projektu Uniwersytetu Jagiellońskiego „Paphos Agora Project” składa się z 10 rozdziałów zakończonych bardzo obszerną Bibliografią, Spisem ilustracji i Wykazem skrótów. We Wstępie Doktorant słusznie podkreśla rolę badania Agory Pafos jako pierwszego miasta na Cyprze (i, dodajmy, jedyne do tej pory znanego) założonego na planie hipodamejskim. Uprzedza też, że rozważania umieści w szerszym kontekście chronologiczno-krajobrazowym, przyjmując metodologię historiograficznej szkoły *Annales* i formułując pytania badawcze (s. 9). Nb, po lekturze dysertacji wydaje się, że bardziej adekwatny byłby tytuł *Agora Nea Pafos na Cyprze w kontekście geograficznym i archeologicznym miasta i wyspy*.

Rozdziały II-IV mają charakter wstępny, przedstawiając kolejno metodologiczne podstawy dysertacji, stan badań nad starożytną Nea Pafos i zagadnienie agory w dyskursie archeologicznym (s. 28-37), zarówno w odniesieniu do świata greckiego, jak i do Cypru. W Rozdziale V (Agora Nea Pafos – historia badań) znajdujemy bardzo trafną krytyczną analizę wcześniejszych prac K. Nicolaou w rejonie Agory, tym bardziej godną pochwały, że przeprowadzoną na dramatycznie szczupłej bazie opublikowanych informacji. Doktorant obszernie relacjonuje też hipotezy Vörösa dotyczące świątyni na wzgórzu Fanari powyżej zachodniej części Agory, słusznie podchodząc do nich w sposób jednoznacznie sceptyczny. Na s. 56 mgr Miszk dokonując podsumowania historii badań, wskazuje na wyłaniające się z nich problemy badawcze.

Rozdział VI poświęcony jest Cyprowi i Nea Pafos w kontekście historii ‘wydarzeniowej’. Ta sekcja historyczna (a szczególnie s. 60-63) powinna być skrócona i poprawiona w przyszłej publikacji, gdyż ma ona charakter powierzchowny i zawiera nieco błędów faktograficznych. Np. jeśli chodzi o okres archaiczny (s. 60), warto dokładniej określić przedziały czasowe: imperium neosyryjskie ok. 709 – 609 pne, zależność od Egiptu ok. 570 pne, a od 545 pne dominacja perska. Razi też zbyt częste powoływanie się na książkę G. Hilla (1940 r.), która wydaje się mocno przestarzała szczególnie w sferze interpretacji, z jej grecko-centrycznym podejściem („najpotężniejsza Salamina”). Z kolei Pafos w okresach archaicznym i klasycznym nie była jeszcze „centrum religijnym wyspy”; można ją tak określać dopiero w odniesieniu do okresu hellenistyczno-rzymskiego.

Co do historii walk Diadochów, trzeba sprostować, że sojusznik Ptolemeusza na Cyprze, Seleukos, był synem Antiocha, a nie Antygona, z którego stronnikami przecież walczył! Synem Antygona był Demetrios Poliorketes. Na pewno zabawnym przejęzyczeniem jest natomiast zwrot „alfabet cypryjsko-sylabiczny” (s. 67, powtórzony na s. 108).

Zagadnienie założenia miasta Nea Pafos w kontekście historii politycznej (s. 69) było niejednokrotnie poruszane w przeszłości, jednak nie można go było pominąć w niniejszej

